

הלכה ח (בדפוסי המשנה: הלכה ז; בדפוסי התלמוד: המשך הלכה ג)

משנה

על המלח ועל העצים, שיהו הכהנים ניאותין בהן; ועל הפרה, שלא יהו מועלין באפרה; על הקנין הפסולות, שיהו באות משל ציבור; רבי יוסי אומר: המספק

אור לישירים

למדו לקומץ לא ממנחת חוטא?!". לעיל נראה להגיה: 'ממנחת חוטא', וכאן נראה להגיה: 'מלחם הפנים'. ונראה שהמעתיקים החליפו את האמור בזה ואת האמור בזה בזה.

"לישני אחריני" בירושלמי

במספר מקומות, שני לשונות חלופיים, הזהים בתוכנם אך שונים בניסוחם, נשתמרו יחד באותו עד נוסח של הירושלמי, במרחק מה זה מזה. ככל הנראה, אחד הלשונות נכתב תחילה על הגיליון, ואחר כך חדר פנימה לתוך הנוסח הכתוב שלא במקומו.

אין לקבוע שגרסה מסוימת היא בבחינת "לישנא אחרינא", אלא אם כן יתקיימו שני תנאים: א. הלשון החשוד כ"לישנא אחרינא" שווה מצד תוכנו ללשון אחר בסוגיה. ב. הלשון החשוד כ"לישנא אחרינא" אינו מובן במקומו הנוכחי, והוא יובן רק אם יוחלף בלשון האחר הנרדף לו ("לישני אחריני" בירושלמי, "סידרא" ח, עמודים 63-65).

במסירה שלפנינו יש בסוגיה כאן "לישנא אחרינא", כיוון ששני התנאים הללו מתקיימים.

☆☆☆

הלכה ח (בדפוסי המשנה: הלכה ז; בדפוסי התלמוד: המשך הלכה ג)

משנה

משנה זו היא המשך המשנה הקודמת בעניין שבעת הדברים שהתקינו בית דין.

תקנה חמישית: **על המלח ועל העצים** – של הקדש התקינו בית דין, **שיהו הכהנים ניאותין בהן** – נהנים מהם, המלח למלוח בו את בשר הקורבנות שהם אוכלים, והעצים לבשל עליהם את בשר הקורבנות שהם אוכלים ולהשתמש בהם למדורה כדי להתחמם;

תקנה שישית: **ועל הפרה** – האדומה התקינו, **שלא יהו מועלין באפרה** – לאחר שנעשתה הפרה אפר שנועד לשימוש במי החטאת, אם נהנים מהאפר, אין בו משום מעילה בהקדש, אף על פי שהפרה באה מתרומת הלשכה (משנה לעיל ד, ב);

תקנה שביעית: **על הקנין הפסולות, שיהו באות משל הציבור** – מי שחייבים להביא קינים, שתי תורים או שני

ביחס לשיעור הלבונה.

הסוגיה בבבלי מלמדת על כוונת הסוגיה בירושלמי כפי שפירשנו אותה.

בספרא 'צו' פרשה ג נאמר: "מנחה" (ויקרא ו, יג) - הרי היא ככל המנחות ללבונה.

ושם 'ויקרא' דיבורא דחובה פרשה י נאמר: "כי חטאת היא" (ויקרא ה, יא) - אמר רבי יהודה: הא מנחת כוהן גדול אינה חטאת וטעונה לבונה.

ובבבלי מנחות קח, א אמרו: תניא: "לא ישים עליה שמן ולא ייתן עליה לבונה כי חטאת היא" (ויקרא ה, יא) - אמר רבי יהודה: היא (מנחת חוטא) קרויה חטאת (ולכן אין היא טעונה הבאת לבונה), ואין אחרת קרויה חטאת. לימד על עשירית האיפה של כוהן גדול שאינה קרויה חטאת וטעונה לבונה.

בתורה לא נאמר שמנחת החביתים טעונה לבונה. בספרא למדו שמנחת החביתים טעונה לבונה ממנחת נדבה. בספרא ובברייתא שבבבלי אמר רבי יהודה, שלמדו שמנחת החביתים טעונה לבונה ממנחת חוטא (קורבן הדל שבדלים שחטא בחטא המחייב קורבן עולה ויורד). בירושלמי אמר רבי יוסה, שלמדו שמנחת החביתים טעונה שני קמצים של לבונה מלחם הפנים (לפי הגהתנו). אם למדו שמנחת החביתים טעונה לבונה ממנחת נדבה או ממנחת חוטא, שיעור הלבונה הוא קומץ אחד, שכן שיעור הלבונה הבאה בכל המנחות הטעונות לבונה הוא קומץ אחד. נראה שאבא יוסי בן דוסתאי וחכמים שנחלקו בשיעור הלבונה הבאה במנחת החביתים, נחלקו מניין למדו שמנחת החביתים טעונה לבונה.

בספרא 'צו' פרשה ג ובבבלי **מנחות** נא, א נאמר: רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אומר: "מנחה תמיד" (ויקרא ו, יג) - הרי היא (מנחת חביתים) כמנחת תמידים. מה מנחת תמידים - שלושת לוגים (שמן) לעישרון (סולת), אף זו (מנחת חביתים) - שלושת לוגים לעישרון.

גם בירושלמי אמר רבי חזקיה, שלמדו שמנחת החביתים טעונה שלושה לוגים של שמן ממנחת התמידים.

בירושלמי לעיל ו, ה הנוסח במסירה שלפנינו: "כלום למדו לקומץ אלא מלחם הפנים?!". ובירושלמי כאן הנוסח: "כלום